

Actieplan

Uitvoering Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen

Versie : definitief

Datum : 25 oktober 2017

1	INZET EN ACTIES GEMEENTE GOUDA	4
1.1	ALGEMENE BELEIDSDOELSTELLINGEN EN AMBITIES	4
1.2	AMBITIES	5
2	ACTIES.....	6
2.1	WAT DOEN WE AL.....	6
2.2	KORTE TERMIJN (2017).....	6
2.3	MIDDELLANGE TERMIJN (2018-2019).....	7
2.4	LANGE TERMIJN 2020 EN VERDER.....	7
3	HOE GAAN WE DIT REALISEREN	8
3.1	KORTE TERMIJN	8
3.2	MIDDELLANGE TERMIJN	9
3.3	LANGE TERMIJN	10
4	ROLVERDELING	11
4.1	COLLEGE B & W.....	11
4.2	BUDGETHOUDER/ OPDRACHTGEVER	11
4.3	PROGRAMMAMANAGER DUURZAAMHEID	11
4.4	INKOOPADVISEUR	11
4.5	VAKAMBTENAREN.....	11
5	MONITORING EN VOORTGANG.....	12
6	COMMUNICATIE	12

Inleiding

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) betekent dat er bij de inkoop van diensten en goederen (inclusief werken) in alle fasen van het inkoopproces rekening wordt gehouden met de sociale, ecologische en economische dimensies van duurzaamheid. Het is voor overheden een belangrijk instrument dat kan helpen duurzaamheidsambities te realiseren. Deze ambities kunnen onder andere betrekking hebben op het verminderen van CO₂-emissies, de transitie naar een circulaire economie, bescherming van het milieu, het voorkomen van schendingen van mensenrechten in de (internationale) productieketen en social return. MVI kan ook bijdragen aan het behalen van specifieke lokale beleidsdoelen, zoals het stimuleren van bepaalde bedrijfstakken en het bevorderen van werkgelegenheid.

Daarom hebben verschillende overheden en organisaties/instellingen belast met het uitvoeren van een publieke taak^[1] op 8 december 2016 het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen 2016-2020 (Manifest MVI) ondertekend. De gemeente Gouda heeft zich op [datum] bij het manifest aangesloten.

Manifest MVI

Het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen 2016-2020 geeft in hoofdlijnen aan wat de gedeelde ambities van Nederlandse overheden zijn met betrekking tot MVI. Ondertekenaars van het Manifest zullen dit vertalen in een actieplan MVI voor de eigen organisatie met specifieke doelstellingen voor beleid en praktijk, passend bij de individuele overheden. Het Manifest MVI kan beschouwd worden als startpunt voor een gezamenlijk traject, waarin de inbedding van MVI in de eigen organisatie centraal staat.

Actieplan MVI

In het actieplan MVI, dat door elke Partij van het Manifest MVI wordt opgesteld, worden de concrete doelstellingen van de eigen organisatie opgenomen. In dit proces zijn zowel bestuurders, als budgethouders, opdrachtgevers en inkopers betrokken. Het voorliggende stuk is het actieplan van gemeente Gouda. Het plan is bedoeld als richtsnoer voor de organisatie bij de inkoop van diensten en producten voor de gemeente.

Gemeente Gouda¹

Gouda wil actief aan de slag met het thema duurzaamheid. Hiertoe heeft de gemeenteraad op 9 december 2015 de maatschappelijke vergroeningsagenda vastgesteld. In het coalitieakkoord "Gouda daagt uit!" staat de doelstelling dat Gouda de komende jaren tot de duurzaamste gemeenten gaat behoren en een voorbeeldrol zal vervullen op het gebied van duurzaamheid. Ook het nationale energieakkoord en het recente klimaatakkoord in Parijs inspireren het college om de handen uit de mouwen te steken.

De lange termijnambitie is een CO₂-neutraal Gouda in 2040. Verduurzaming van de energievoorziening - inclusief energiebesparing - is daarom topprioriteit in het duurzaamheidsbeleid.

Het college van B & W van gemeente Gouda heeft het voornoemde manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen ondertekend en geeft hierbij tevens invulling aan het opstellen van het actieplan.

¹ Bron: uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2016-2019

1 Inzet en acties Gemeente Gouda

1.1 Algemene beleidsdoelstellingen en ambities

1.1.1 Algemene beleidsdoelstellingen

De beleidsdoelstellingen op het gebied van duurzaamheid zijn door het college van B & W vastgelegd in het uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2016-2019. Hierin zijn de volgende doelen geformuleerd:

- *Langetermijn-ambitie van CO₂-neutraal in 2040*
- *Tenminste 1,5% energiebesparing per jaar (tussendoel: 6% energiebesparing in 2020 t.o.v. 2015, voor de hele stad)*
- *10% toename van productie van duurzame energie in 2020 t.o.v. 2015*
- *Een afvalscheidingspercentage van 75% in 2020*
- *Naar 100% duurzaam inkopen*

1.1.1.1 Planet

Verduurzamen van de energievoorziening – inclusief energiebesparing- is topprioriteit binnen het duurzaamheidsbeleid.

Daarnaast gelden bovengenoemde doelen op gebied van afval en afvalscheiding.

1.1.1.2 People

Momenteel hanteert gemeente Gouda de volgende beleidsdoelstellingen op sociaal-maatschappelijk gebied :

- Het toepassen van Social Return op aanbestedingen van gemeente Gouda
- Het stimuleren dat aan gemeente Gouda gelieerde organisaties zoals woningbouwverenigingen, en samenwerkingspartners zoals het ontwikkelingsbedrijf Westergouwe ook op hun aanbestedingen Social Return toepassen.
- Invulling geven aan de titel Fairtrade Gemeente, door onder meer bedrijven te stimuleren concreet invulling te geven aan Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO).

1.1.1.3 Profit

Momenteel hanteert gemeente Gouda de volgende beleidsdoelstellingen op het gebied van Profit aspecten:

- MKB: Maximaliseren van inkoop- en aanbestedingskansen voor het MKB
- Innovatiegericht inkopen; faciliteren van innovatie tijdens aanbestedingsprocedures

1.2 Ambities

Hierbij wordt in ieder geval ingegaan op de ambities op het terrein van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen en worden een of meerdere ambities op specifieke terreinen verder uitgewerkt. Gemeente Gouda zal zich de komende tijd concentreren op de volgende terreinen:

- Toepassen Social Return en andere maatregelen om personen met afstand tot de arbeidsmarkt te begeleiden naar werk;
- Duurzaamheid in het inkoop- en aanbestedingsproces;
- Overschakelen op circulair inkopen;
- Kansen voor MKB bij aanbestedingen;
- Ruimte voor innovatie bij aanbestedingen.

2 Acties

2.1 Wat doen we al

- Toepassen Social Return bij diensten en werken;
- Toepassen Pianoo criteria bij aanbestedingen;
- Duurzaamheidskompas geeft richting aan medewerkers bij het opstellen van beleidsadviezen en het maken van keuzes binnen projecten;
- Inkopen groene energie;
- Aanbrengen zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen en sporthallen;
- Inzet medewerkers Promen in catering en schoonmaak;
- Fairtrade koffievoorziening;
- Vergroenen bedrijfsrestaurant en catering;
- Milieubewust gebouwgebonden onderhoud;
- Gebruik milieu bewuste dienstauto's op basis van CNG brandstof;
- CO2 neutrale bedrijfsvoering

Voorbeeld van het vergroenen van het bedrijfsrestaurant en catering: Sinds zomer 2017 is de Meatless Monday ingevoerd. Daarnaast is al jaren een deel van het assortiment Fairtrade.

2.2 Korte termijn (2017)

Voorbeeld van maatregelen die de tweede helft van 2017 vorm krijgen is het verbeteren van de afvalscheiding. Op dit moment wordt het afval in het Huis van de Stad zeer beperkt gescheiden. Door aanpassingen van en strategische plaatsing van de afvalbakken wordt de afvalscheiding verbeterd.

Voor de korte termijn staan de volgende acties gepland:

- Social Return: Herijken Social Returnbeleid Arbeidsplaatsen voor mensen met afstand tot de Arbeidsmarkt;
- Doornemen inkooppakketten om te bepalen waar winst te behalen valt;
- Beschermen en duurzaam benutten van natuurlijk kapitaal (wind- en zonne-energie);
- Actief toepassen duurzaamheidskompas;
- Verbeteren afvalscheiding Huis van de Stad

2.3 Middellange termijn (2018-2019)

Voor de middellange termijn formuleren we de volgende acties:

- Organiseren van marktontmoetingen waarbij vakambtenaren, inkoopadviseurs en vertegenwoordigers van marktpartijen van elkaar leren over wat mogelijk is op het gebied van duurzaamheid.
- Verbeteren kennis bij materiedeskundigen over duurzaam inkopen.
- Verbeteren marktkennis en mogelijkheden duurzaamheid bij aanbesteden.
- Opstellen handzame vertaling Pianoo criteria.
- Opstellen standaard toepasbare duurzaamheidsparagrafen voor aanbestedingen.
- Selecteren van aanbestedingen met grote MVI impact en duurzaamheidsspecialisten toevoegen aan projectgroepen.
- Als proef twee geschikte aanbestedingen uitvoeren met als uitgangspunt circulair inkopen.
- Samen met de markt (beton) de mogelijkheden voor oprichten van een regionale betonketen verkennen.
- Waar mogelijk uitbreiden van fairtrade principes.
- Creëren ruimte voor innovaties bij aanbestedingen door meer functioneel te specificeren.

2.4 Lange termijn 2020 en verder

We dragen op de lange termijn bij aan het realiseren van een circulaire economie door:

- In aanbestedingen voorschrijven gebruik te maken van biobased grondstoffen en materialen.
- Stimuleren van hernieuwbare energieopwekking en energie-efficiëntie.
- Implementeren ISO 20400 aspecten binnen het inkoop-en aanbestedingspakket.

3 Hoe gaan we dit realiseren

3.1 Korte termijn

3.1.1 *Herijken Social Returnbeleid Arbeidsplaatsen voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.*

- a) Het college van B & W draagt in 2017 zorg voor een nieuw plan van aanpak Social Return.
- b) Op diverse niveaus vinden gesprekken plaats om met de samenwerkingspartners zoals Woningbouwcorporaties en de ontwikkelingsbedrijven in Westergouwe afspraken te maken zodat ook zij op hun projecten Social Return of een variant hierop gaan toepassen.

Uitvoering tweede helft 2017

3.1.2 *Beschermen en duurzaam benutten van natuurlijk kapitaal (Wind en zon energie).*

Op korte termijn worden op diverse sportlocaties zonnepanelen en op enkele zonnecollectoren geplaatst. Hiervoor worden najaar 2017 twee aanbestedingen uitgevoerd.

De huidige energie is zogeheten groene stroom op basis van groencertificaten. Na afloop van het huidige contract zetten we opnieuw in op het contracteren van groene stroom. Binnen vastgoedprojecten zullen we uitzoeken waar het mogelijk is om zonnepanelen te gebruiken.

3.1.3 *Actief toepassen duurzaamheidskompas.*

De afgelopen tijd is het duurzaamheidskompas opgesteld. De inkoopadviseurs van de gemeente en de leden van het kernteam Duurzaamheid zullen meer aansturen op het gebruik van dit duurzaamheidskompas om richting te geven aan duurzaam inkopen. In de model aanbestedingsleidraden nemen we een verwijzing op naar het duurzaamheidskompas. Uitvoering tweede helft 2017.

3.1.4 *Doornemen inkooppakketten om te bepalen waar winst te behalen valt.*

Alle inkooppakketten nalopen om te onderzoeken in hoeverre duurzaamheidsaspecten worden opgenomen en tegelijkertijd inzichtelijk maken waar ruimte voor verbetering is. Omdat dit boven op bestaande werkzaamheden komt en een frisse neutrale blik nieuwe inzichten kan opleveren is het raadzaam om hier iemand van buiten voor aan te trekken. Te denken valt om hier een stageopdracht of werkervaringsplaats voor te maken.

Uitvoering tweede helft 2017 - eerste helft 2018. Binnen het duurzaamheidsbudget 2017 is hier enige financiële ruimte voor beschikbaar.

3.1.5 *Opstellen handzame vertaling Pianoo criteria.*

De huidige criteriadocumenten zijn voor veel vakambtenaren lastig te hanteren. Met name de vertaling van het beleid van gemeente Gouda naar de praktijk stuit op uitvoeringsproblemen. Om het gebruik van de criteriadocumenten te verbeteren is het raadzaam om tijd te investeren om voor de meest gebruikte criteriadocumenten een handzame samenvatting te maken.

Te denken valt om hier een stageopdracht of werkervaringsplaats voor te maken.

Uitvoering tweede helft 2017 eerste helft 2018.

3.1.6 *Opstellen standaard toepasbare duurzaamheidsparagrafen voor aanbestedingen.*

Aansluitend op en in samenhang met het voorgaande actiepunt kunnen er voor veel voorkomende en weinig complexe producten/ werken standaard duurzaamheidsparagrafen ontwikkeld worden. Dit met als doel om het voor de vak afdelingen laagdrempeliger te maken om duurzaamheidscriteria toe te passen.

3.1.7 *Selecteren van aanbestedingen met grote MVI impact en duurzaamheidsspecialisten toevoegen aan projectgroep.*

Mede aan de hand van het onder 3.1.4 genoemde onderzoek en voorverkenning bij aanbestedingen met een potentieel groot duurzaamheidsaspect al in de voorfase een duurzaamheidsspecialist toevoegen aan het aanbestedingsteam. Doel hiervan is duurzaamheid tijdens het bepalen van de inkoopstrategie en het opstellen van de aanbestedingsdocumenten duurzaamheid grondig te bespreken en af te wegen en daarmee een goede en weloverwogen plaats te geven in het proces.

3.2 **Middellange termijn**

3.2.1 *Als proef twee geschikte aanbestedingen uitvoeren met als uitgangspunt circulair inkopen.*

Vanaf 2de helft 2018 een tweetal aanbestedingen uitvoeren met als uitgangspunt circulair inkopen. De uitkomsten van deze twee pilot aanbestedingen gebruiken als input voor de verdere doorontwikkeling van de inkooppraktijk met als lange termijn doelstelling een bredere implementatie van circulair inkopen.

3.2.2 *Verbeteren kennis bij materiedeskundigen over duurzaam inkopen.*

Op dit moment is het wisselend welke kennis er binnen afdelingen aanwezig is over duurzaamheidsaspecten. Ontwikkelen en opnemen van training Maatschappelijk Verantwoord inkopen voor materiedeskundigen in het opleidingsprogramma van de GoudAcademie. Opnemen met de ketenpartners of er gezamenlijk met andere gemeentes in het kader van het regionale opleidingsprogramma Werken in het Westen cursussen/ voorlichtingen georganiseerd kunnen worden.

Uitvoering 2018

3.2.3 *Marktontmoetingen.*

Organiseren van marktontmoetingen waarbij materiedeskundigen, inkoopadviseurs en vertegenwoordigers van marktpartijen van elkaar leren over wat mogelijk is op het gebied van duurzaamheid.

Daarnaast najaar 2017: twee themabijeenkomsten over *duurzaamheid in projecten*: de eerste is voor medewerkers, de tweede zal met een aantal marktpartijen zijn. Open gesprekken waarin we spreken over mogelijkheden om duurzame ambities waar te maken. Eventueel herhalen maar dan voor andere productgroepen in 2018.

De wijze waarop vanuit de inkoopvraag marktpartijen worden aangemoedigd en uitgenodigd tot het leveren van duurzame en innovatieve producten, voorafgaand aan de aanbesteding

uitgebreider onderzoeken. Hierbij kan gedacht worden aan dialoog (Marktconsultatie) met marktpartijen ruim voor de start van een aanbesteding.

3.3 Lange termijn

3.3.1 *Circulair Inkopen*

In 2020 is het doel 40% van de aanbestedingen te verrichten op basis van het circulair inkopen. Hiervoor kan er gebruikgemaakt worden van de ervaringen van de pilots die onder 3.2.1 zijn beschreven.

3.3.2 *Samen met de markt (beton) de mogelijkheden voor oprichten van een betonketen verkennen.*

Zomer 2017 is er regionaal een verkenning geweest over het oprichten van een betonketen Midden-Holland. Op dit moment is dit afgeketst wegens het afhaken van enkele buurgemeentes. Vanuit Gouda bestaat wel de behoefte om op regionaal niveau de problematiek met beton op te pakken. Zodra er regionaal initiatieven worden genomen om een betonketen te vormen wil Gouda hieraan meedoen. Ook als dit niet met de directe omliggende gemeenten is maar met anderen.

4 Rolverdeling

Hieronder volgt een beschrijving van de rolverdeling tussen bestuurder, budgethouder/opdrachtgever en inkoper en de interne regievoering op de realisatie van de geformuleerde doelstellingen en ambities.

4.1 College B & W

Het scheppen van beleidskaders voor het werken aan duurzaamheid in de organisatie. Deze kaders zijn neergelegd in het uitvoeringsprogramma *Duurzaamheid*, versie 2016-2019, het gemeentelijk inkoopbeleid en dit Actieplan.

4.2 Budgethouder/ opdrachtgever

- Zeer actief uitdragen doel en wensen op het gebied van duurzaamheid.
- Afdelingen promoten en budgetten beschikbaar stellen voor Duurzaam Inkopen.
- Doelen en methodes duidelijk stellen en uitdragen binnen de organisatie.
- In de werkplanningen ruimte opnemen voor marktconsultaties

4.3 Programmamanager duurzaamheid

Vertaling beleid naar uitvoeringshandvatten. Overall ondersteuning, advisering en coördinatie op het gebied duurzaamheid.

4.4 Inkoopadviseur

Sterker sturen op functioneel specificeren en aandacht besteden aan het opnemen van MVI-criteria bij aanbestedingen.

4.5 Vakambtenaren

Kennis opdoen over milieuvriendelijke opties bij hun diensten of producten. Waar valt er in hun vakgebied milieuwinst te behalen.

Bij marktonderzoek ook de duurzaamheidsaspecten meenemen.

5 Monitoring en voortgang

Op dit moment wordt er slechts op beperkte schaal de duurzaamheid geregistreerd. Gezien de vraag om managementgegevens onder ander ter bewaking van de voortgang van de acties, dient dit verder uitgewerkt te worden. Uitgangspunten hierbij:

- Zo min mogelijk handmatige registraties
- Integreren in de huidige werkprocessen en gebruikmaken van de huidige organisatie brede systemen.

Het opstellen van een monitoringssystematiek in 2018 zodat de voortgang van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen daarna kan worden geborgd.

Binnen gemeente Gouda heeft de afdeling Concernstaf de meeste ervaring met monitorings- en borgingssystemen. Het ontwikkelen van een systeem dient dan ook in samenspraak met de Concernstaf te gebeuren.

6 Communicatie

Om het draagvlak te vergroten is goede interne communicatie noodzakelijk.

Er zal via Tera (intranet) bij de start maar ook tussentijds veel aandacht aan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen moeten worden besteed. Belangrijk hierin is dat niet alleen zuivere theoretische informatie moet worden opgenomen maar ook ervaringen en successen moeten worden gedeeld. Gezien de rol van het huidige kernteam Duurzaamheid is het wenselijk om hierin samen met dit kernteam op te trekken. Dit voorkomt ook tegenstrijdige dan wel dubbele berichtgeving op dit terrein.

Om van elkaars ervaringen te leren is het daarnaast van belang om met enkele grote dan wel met veel gebruikte leveranciers dialogen aan te gaan. Hiervoor kan af en toe een marktontmoeting/ ronde tafelbijeenkomst georganiseerd worden, waarbij ondernemers een dagdeel bij de gemeente worden uitgenodigd en bijvoorbeeld aan de hand van stellingen of cases ervaringen worden uitgewisseld.